

ACC. N:R M. 11146:1.

Suf 70

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Jag minns ej att man meddelat dödsfall på annat sätt än genom annons.

När jag var barn beställdes bjudningskort i ett tryckeri vid Adelgatan

i Malmö. Kyrkovaktmästaren Anders Larsson brukade anlitas för att bära

ut korten i byn. Man beklagade dödsfallet bara med orden "jag får be-

klaga sorgen (eller förlusten)". I allmänhet läste man något psalmvers

helst ett som den döda tyckt om, så snart hon dött. Närmaste kvinnliga

anförvanten brukade sluta den dödas ögon. En vit duk lades över ansiktet

och en psalmbok under hakan. Man väntade några timmar med tvättningen

och lade den döda på ett sofflock eller en dörr. Man svepte för det mesta af

själva d.v.s. de närmaste. Mor Martinsson, barnmorskan brukade anlitas

att kläda den döda, innan det fanns färdiga svepningar använde man lakan.

Under livstiden lade man alltid undan ett linne för sin svepning, detta

kallades "jorasärken". Liket lades i kistan ett par dagar efter döds-

fallet, om det var vid sommartiden klädde man med blommor och ibland

på vintern med konstgjorda blommor i långa slingor, men det var ej alla

som använde sådana. Små barn kläddes i tunn tyll som draperades poröst

omkring dem. Det kallades att klä i sky. I gårdarna hade man alltid

salen till likkammare, sommardag kläddes med girlander av löv och

ACC. N:R

M. 11146:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

blommor sattes i vaser. En del av husets krukväxter sattes också i likrummet. Alla fönster skulle ha förhängda lakan i hela huset, i det rum där man skulle sitta till bords hade man ibland tjocka vita långgardiner som täckte fönstret. Ljus tändes alltid i stakar vid kistan och på alla bord i huset skulle det stå stearinljus som brann hela begravningsdagen. Alla möbler i huset kläddes med vitt, man lade vita handdukar på alla stolar och även skåp och pulpeter skulle täckas med vita dukar. Här ha vi alltid haft likvagn i min tid. Förr fanns det ej beslag på kistorna och då bar man med breda vita bårkläden som tillhörde kyrkan. Mor berättade att före min tid ansågs det opassande att köra liken till kyrkan och man bar då kistorna, även om det var lång väg. När min mormor skulle begravas på 1850:talet skiftade de manliga anhöriga att bära kistan från hemmet, Bengt Ols gård i Djurslöv, ända till Tottarps kyrka. Jag minns ej att hästarna för likvagnen hade täcken eller prydnader.

Utfärdstal har jag ej hört hållas här i byn. Här i byn bar för det mesta de närmaste manliga anhöriga kistan, som alltid bars ut från stora ingången. Jag har hört min faster berätta att man förr brukade slå det vatten som den döda tvättats i, efter kistan, men detta har ej brukats

ACC. N:R M. 11146:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

under min tid. Såväl i åkande som gående processioner kom alltid de närmaste anhöriga omedelbart efter kistan, man gick två och två när man gick i stassen, manfolken först, sedan kvinnorna och sist barnen.

Prestaver har funnits här i all min tid, förr gick båda prestaverna före kistan men numera en före och en efter. När man kom till kyrkan gick man direkt in, man satte ej kistan innan, men förr i världen var det inte så vanligt att man jordfäste inne i kyrkan, då gick man till graven direkt. Jag var i min barndom på en begravning i en församling österut, jag minns ej nu var och där mötte klockaren vid kyrkogrinden och gick före stassen och sjöng en psalm, men det har inte brukats här i min tid.

Självspillingar begrovs här i ett hörn till vänster om norra grindarna det skedde alltid i stillhet och jag vet ej något närmare om det. Dödfödda foster lämnades till vaktmästaren Anders Larsson som jordade dem i ett hörn av kyrkogården. Begravningar försiggick här vilken veckodag som helst, någon likpredikan har jag aldrig hört. Om de sörjande bevistade gudstjänst begravningsdagen skulle de sitta i långbänkarna närmast altaret. Själaringning var alltid dagen efter dödsfallet. Begravningsringning har alltid skett lika för alla här. Man använder här seden att

ACC. N:R M. 11146:4

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ringa ett par minuter efter meddelandet om dödsfallet från predikstolen. Begravningskalas har alltid hållits här. När jag var ung var det alltid mor Martinssons, barmorskans man som anlätades som värd på begravningsgillen, han skulle komma ut på trappen och ta mot gästerna, visa dem plats och bjuda till bords. Mor Martinsson anlätades som kokerska på de flesta ställen. På vintern prydde man i matrummet med grangrenar och på sommaren med blommor och grönt. Ljus omvirade med svart silkepapper ställdes på alla bord och skulle tändas när gästerna kom. Det var alltid middag med köttsoffa med klimp och för det mesta höns eller anka sedan. Till efterrätt skulle alla smaka på förningssockerkakorna, som var dekorerade med kors och initialer. Någon gång omkring 1895 överenskom alla fruarna här i byn att helt slopa förningssystemet och istället ge en krans vid begravning och present vid bröllop. I min barndom beställde man begravningskransar på Alnarp eller köpte pärlkransar i Malmö. Någon form av insamling till folk som hjälp till kommer jag inte ihåg att det förekommit här. Kyrkotjänarna fick för det mesta vars en slant, efter godtycke, när de gick hem från begravningen, för de voro alltid bjudna med på begravningsmiddagen.

ACC. N:R

M. 11146:5

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Graven började grävas andra dagen efter dödsfallet, vid tjäle höggs med spett. Anders Larsson som var vaktmästare, ringare, dödgrävare och orgeltrampare i en person, grävde gravarna med sonens hjälp. På gamla kyrkogården hade alla gårdarna sin bestämda gravplats, någon avgift betalades ej för gravställe förr, men det anvisades av prästen. Förr jämnades ej kullarna, det skedde mer allmänt först på 1920:talet, man lade mest pärlkransar på kullarna. Prosten Menander brukade skämta med oss barn om "kyrkogrimmen", som han sa att vi skulle passa ^{på} att få syn på, på kyrkogården nån månljus natt, men jag tror inte nån av oss hade vågot gå dit en natt om vi så fått aldrig det.

Begravningsdagen ströddes hackad grane på hela gårdsplatsen samt ett stycke på vägen och på kyrkogården., ibland även på ett stycke av vägen utanför kyrkogrindarna.

När mor var död, jag var då nio år, hade vi barn stora vita förkläden med breda band och vitt kläde på huvudet. De vuxna kvinnorna hade svarta klänningar och svarta silkekläden med sorgflor fastsytt på

ACC. N:R M. 11146:6.

kanterna. Mannarna hade svarta långrockar och höga hattar. De närmast sörjande av dem hade breda svarta klädesband fastsydda runt hattarna.

För de närmast sörjande var sorgtiden förr ett år, för avlägsnare släkt, t.ex. kusiner tre månader.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
